

Aleksander Antoni Le Brun (1803–1868)

Marek Durakiewicz

Department of Vascular Surgery, Pope John Paul II Regional Public Hospital in Zamość, Poland
(Oddział Chirurgii Naczyniowej, Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II w Zamościu)

He was born on 12th May 1803 in Warsaw and initially he was receiving his education at home and then in the convent of Pijar order in Żoliborz. On 18th October 1824 he graduated from the University of Warsaw with the diploma of Master of Arts in medicine and surgery. Professor Władysław Dybek was Le Brun's first surgery teacher. During the years 1825–1828 Le Brun stayed in Paris, Vienna, London and Berlin and upon returning home he started his own medical practice. Since 1829 he worked as the head of hospital department in the Infant Jesus Hospital in Warsaw. In 1840 he became superior physician in this hospital and occupied this position until the end of his life. Hospitals in that period functioned as charitable institutions. Thus a doctor visited patients every few days whilst the daily treatment of the patients was in the hands of the nuns. Le Brun changed this principle fundamentally and introduced the obligation of everyday physician's visits as well as preparing written medical record of each patient. Additionally, it should be emphasized that the observations from the everyday hospital practice were published in form of reports (the first one appeared in 1836), which were issued periodically until his death. In 1840 he went once again on a scientific tour around Europe visiting hospitals, surgical clinics, orphan houses, insane asylums and funeral homes. His memoirs were published under the title: "Wspomnienia lekarskie z podróży odbytej do Niemiec i Francji" („Physician's memoirs from the journey to Germany and France"). The introduction of ether and chloroform anaesthesia was a significant evidence of his stri-

Aleksander Antoni Le Brun urodził się w dniu 12 maja 1803 roku w Warszawie. Początkowo kształcił się w domu, a następnie przez 3 lata w konwiktzie księży pijarów na Żoliborzu. W dniu 18 października 1824 roku otrzymał dyplom magistra medycyny i chirurgii Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwszym nauczycielem chirurgii Le Bruna był profesor Władysław Dybek. W latach 1825–1828 przebywał w Paryżu, Wiedniu, Londynie i Berlinie, a po powrocie do kraju rozpoczął praktykę lekarską.

Od 1829 roku pracował w Szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie jako lekarz ordynator. W 1840 roku został lekarzem naczelnym tego szpitala i zajmował to stanowisko aż do śmierci. Szpitale w ówczesnym pojęciu pełniły rolę zakładów dobroczynnych, tak więc lekarz odwiedzał chorych co kilka dni, a codzienne leczenie pozostawiano siostrze zakonnej. Le Brun zasadniczo zmienił tę zasadę, wprowadzając obowiązek codziennych wizyt lekarskich oraz prowadzenia pisemnych obserwacji lekarskich dla każdego chorego. Dodatkowo należy zaznaczyć, że spostrzeżenia z codziennej praktyki szpitalnej ogłaszał drukiem w formie sprawozdań (pierwsze pojawiło się w 1836 r.) periodycznie ukazujących się aż do jego śmierci. W 1840 roku odbył ponownie podróż naukową po Europie, odwiedzając szpitale, kliniki chirurgiczne, domy podrzutków, zakłady dla obłąkanych oraz domy pogrzebowe. Swoje wspomnienia ogłosił drukiem — „Wspomnienia lekarskie z podróży odbytej do Niemiec i Francji”. Poważnym dowodem jego dążenia do stosowania najnowszych metod leczenia w Polsce jest wprowadzenie

---

Address for correspondence (Adres do korespondencji):

Dr med. Marek Durakiewicz
Oddział Chirurgii Naczyniowej, Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II
ul. Legionów 10, 22–400 Zamość
tel: +48 (84) 677 35 80
e-mail: marekdudek@poczta.onet.pl

ving for the use of the latest therapeutic methods in Poland. Ether was used for the first time in the United States of America on 17th October 1846, while chloroform was applied for the first time in Edinburgh on 10th November 1847. Le Brun performed the first operation in Poland in ether narcosis on 20th February 1847. The same year on 11th December he used chloroform anaesthesia. He was also the first person to introduce surgical bladder lithotripsy. In 1857 and 1860 he set off to Italy, France and Germany to search for scientific novelties, many of which he implemented then into everyday hospital practice. In 1860 he took over the Department of Surgery in Warsaw Medical and Surgical College (Warszawska Akademia Medyko-Chirurgiczna). All his lectures were based on his long-standing experience as well as on the latest achievements in medicine. "Let the live interaction with patients teach our students, that the main aim of the doctor's training is practical; its main goal is treatment of the patients and bringing them relief in their suffering, and that may be obtained not only by theoretical knowledge but far more by experience gained in practice, on which the theory should be based" (the Report on the performance of Surgical Clinic for the year 1860/1861).

In 1837 the first volume of "The Memoirs of the Warsaw Medical Society" ("Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego" — "PTLW") was released with Le Brun as one of the editors (Figure 1). He had already published his observations before but "PTLW" printed the biggest number of his works. He submitted to print almost 200 articles on hospital and public practice, mainly from the field of surgery. Apart from that he prepared reports on the performance of the Infant Jesus Hospital and Surgical Clinic of Medical Academy and the Main School. The review of his works, including 250 publications and 4 manuscripts, is the reflection of his extensive interest evolving over decades of surgical practice. The extraordinary number of 26 works in the field of contemporary vascular surgery should not be overlooked (Table I).

Le Brun performed the duties of the secretary of the Warsaw Medical Society being its vice-president from 1849 to 1854. During the years 1854–1857 he held the function of its president. He was a permanent member of the Society for forty years.

He actively took part in the founding of "Tygodnik Lekarski" ("Medical Weekly") and "Gazeta Lekarska" ("Medical Magazine"). He was also the Physician Superior of the Health Clinic in Ordynacka, an honorary member of the Medical Office and the Medical Council of the Kingdom of Poland. He died on 3rd June 1868 aged 65.

eteru i chloroformu przy znieczuleniu. Po raz pierwszy eteru użyto w Stanach Zjednoczonych 17 października 1846 roku, chloroformu zaś 10 listopada 1847 roku. Pierwszą w Polsce operację w uśpieniu za pomocą eteru Le Brun przeprowadził 20 lutego 1847 roku, natomiast w uśpieniu chloroformem 11 grudnia tegoż roku. Jako pierwszy wprowadził także operacyjne kruszenie kamieni w pęcherzu moczowym. W latach 1857 oraz 1860 ponownie wyruszył na poszukiwanie nowości naukowych do Włoch, Francji i Niemiec, po powrocie wprowadzając wiele z obserwacji do codziennej praktyki szpitalnej. W 1860 roku objął Katedrę Kliniki Chirurgii Operacyjnej i Kliniki Chirurgicznej w Warszawskiej Akademii Medyko-Chirurgicznej. Wszystkie jego wykłady opierały się na długoletniej praktyce i nie zapomniał w nich o nowych osiągnięciach medycyny: „Niech więc praktyczne obcowanie z chorymi i tego studentów naszych nauczy, że główny cel nauki lekarskiej jest praktyczny; głównym jej zadaniem jest leczenie chorych i przyniesienie ulgi w ich cierpieniach, i że dochodzimy do tego nie tylko teoretycznymi wiadomościami, lecz nadto doświadczeniem w praktyce nabytym, na którym dopiero teoria opierać się powinna” (Sprawozdanie z działalności Kliniki Chirurgicznej za rok 1860/1861).

W 1837 roku ukazał się pierwszy tom „Pamiętnika Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego” (ryc. 1), którego jednym z redaktorów jest Aleksander Le Brun. Publikował swoje spostrzeżenia już wcześniej, jednak „PTLW” zamieścił największą liczbę jego prac. Spostrzeżeń z praktyki szpitalnej i prywatnej, głównie z zakresu chirurgii, podał do druku około 200. Oprócz tego publikował sprawozdania z działalności szpitala Dzieciątka Jezus oraz Kliniki Chirurgicznej Akademii Lekarskiej i Szkoły Głównej. Przegląd jego dorobku naukowego, liczącego łącznie 250 publikacji oraz 4 prace pozostawione w rękopisie, stanowi opis rozległych zainteresowań zmieniających się przez kilkadziesiąt lat praktyki chirurgicznej. Podkreślenia wymaga wyróżniająca się liczba 26 prac mieszczących się w tematyce współczesnej chirurgii naczyniowej (tab. I).

Le Brun pełnił obowiązki sekretarza Towarzystwa Warszawskiego Lekarskiego w latach 1849–1854, będąc jego wiceprezesem. W latach 1854–1857 pełnił obowiązki prezesa. Członkiem stałym Towarzystwa był łącznie przez 40 lat.

Brał czynny udział w założeniu „Tygodnika Lekarskiego” oraz „Gazety Lekarskiej”. Był również Naczelnym Lekarzem Domu Zdrowia na Ordynackim, członkiem honorowym Urzędu Lekarskiego oraz Rady Lekarskiej Królestwa Polskiego. Zmarł w dniu 3 czerwca 1868 roku w wieku 65 lat.

Figure 1. Page of "Memoirs of the Warsaw Medical Society"

Rycina 1. Strona "Pamiętnika Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego"

Table 1. Aleksander Le Brun's publications on vascular surgery

Tabela 1. Publikacje Aleksandra Le Bruna w zakresie chirurgii naczyniowej

Np. Lp.	Year Rok	Title and references Tytuł i adres biograficzny
1	1839	Amputacje dolnych kończyn. PTLW; II: 286.
2	1839	Aneurysma diffusum art. brachialis; podwiązanie tętnicy, wyluszczenie w stawie barkowym. PTLW; II: 288.
3	1840	Tętniak tętnicy ramieniowej w stawie łokciowym, uleczony bez operacji krwawej. PTLW; III: 91.
4	1842	Dwa przypadki tętniaka tętnicy podkolanowej; amputacja, śmierć. PTLW; VII: 214.
5	1845	Aneurysma spurium art. tibialis anticae; śmierć. PTLW; XIV: 34.
6	1845	Wyluszczenie ramienia ze stawu. PTLW; XIV: 38.
7	1846	Tętniak tętnicy podobojczykowej lewej. PTLW; XVI: 218.
8	1847	Aneurysma art. popliteae. PTLW; XVIII: 205.
9	1847	Uwagi o aneurysmatach prawdziwych, w szczególności o aneurysmacie tętna podkolanowego. PTLW; X.
10	1848	Szpital Dzieciątka Jezus. Ważniejsze wypadki chirurgiczne. Jednoczesne podwójne amputacje przy pomocy chloroformu. Rana głowy. Odcięcie polipa macicy z macicą. PTLW; 50: 51.
11	1848	Pęknięcie tętnicy i żyły udowej z przyczyn traumatycznych. PTLW; XIX: 205.
12	1849	Dwie amputacje, dokonane u jednego chorego w tymże samym czasie przez 2 operatorów. PTLW; XXII: 40.
13	1852	Wyluszczenie ramienia w stawie łopatkki; śmierć. PTLW; 2p., XXVII: 180.
14	1852	Tętniak tętnicy podkolanowej; podwiązanie tętnicy udowej; wyzdrowienie. PTLW; 2, XXVII: 185.
15	1852	Aneurysma spurium w przegubie łokciowym; operacja; wyleczenie. PTLW; 2p., XXVII: 186.
16	1858	Aneurysma aorty piersiowej, objętości głowy ludzkiej. PTLW; XXXIX: 277.
17	1858	Zranienie tętnicy udowej; podwiązanie tętnicy nad więzadłem Puparta; śmierć. PTLW; XXXIX: 277.
18	1858	Aneurysma art. brachialis, podwiązanie tętnicy, odcięcie członka powyżej łokcia; śmierć. PTLW; XL: 61.

Table I. Continuation

Tabela I. Ciąg dalszy

Np. Lp.	Year Rok	Title and references Tytuł i adres biograficzny
19	1859	Tętniak tętnicy domózgowej, podwiązanie tętnicy szyjowej wspólnej; wyleczenie. PTLW; XLII: 143.
20	1862	Amputacja Choparta. PTLW; XLVIII: 286.
21	1863	Amputacja obu goleni równocześnie u tejże samej chorej dokonana. PTLW; XLIX: 447.
22	1863	Guz krwawy (tumor cavernosus) na twarzy; operacja przez przebicie. PTLW; L: 201.
23	1863	Guz krwisty twarzy wielkości cytryny, uleczony zastrzyknięciem I 1/2 chloru żelaza. PTLW; L: 201.
24	1864	Zgruchotanie kości jarzmowej; krwotok z tętnicy w jamie szczękowej górnej, przewiązanie tętnicy głównej szyjowej. PTLW; LII: 374.
25	1864	Tętniak tętnicy udowej; podwiązanie tętnicy biodrowej zewnętrznej; zapalenie otrzewnej; śmierć. PTLW; LII: 92, 272.
26	1865	Podwiązanie arterii biodrowej zewnętrznej, spowodowane tętniakiem tętnicy udowej. PTLW; LIII: 32.

The above text was written on the basis of volume 7 of the study by Bronisław Bartkiewicz entitled "Materiały i Opracowania dotyczące wyższych zakładów naukowych w Polsce — Szkoła Główna Warszawska (1862–1869) — volume 7" under the title: "Cesarsko-Królewska Warszawska Medyko-Chirurgiczna Akademia (1857–1862) i Wydział Lekarski Szkoły Głównej w Warszawie (1862–1869)" published in Cracow, printed by W.L. Anczyca i Spółki in 1901.

Powyższy tekst powstał na podstawie tomu VII opracowania autorstwa Bronisława Bartkiewicza „Materiały i Opracowania dotyczące wyższych zakładów naukowych w Polsce — Szkoła Główna Warszawska (1862–1869) — tom II” zatytułowany: „Cesarsko-Królewska Warszawska Medyko-Chirurgiczna Akademia (1857–1862) i Wydział Lekarski Szkoły Głównej w Warszawie (1862–1869)”, wydane w Krakowie, druk W.L. Anczyca i Spółki w 1901 roku.